

The Development Model of Teacher in Learning for the 21st Century For Educational Opportunity Schools Under the Khonkaen Elementary Educational Service Area Office 3

Choawarin Kaewprom¹, Chumnian Pollaharn² & Chayakan Ruangsuan³

Received	Reviewed	Revised	Accepted
04/06/2022	15/06/2022	19/06/2022	25/06/2022

Abstract

We are living in the twenty-first century. It's said that all organizations need to adapt to this new era of change. Many nations have experienced both positive and negative effects as a result of these changes. To survive in society in the future, humans will need to pick up new skills. The objectives of this research were to: 1) study the components of learning for the 21st century 2) study the current and the desirable state of developing learning for the 21st century for educational opportunity schools Under the Khonkaen Elementary educational service area office 3 3) create the development model of teacher in learning for the 21st century 4) study the results of the experimental model. The research was divided into four phases as follows; phase 1; studied the components of learning for the 21st century, with 9 experts. phase 2; study the current and the desirable state of developing learning for the 21st century. This was done by working with 237 school administrators and teachers, The research instrument was a questionnaire, and the confidence of the whole questionnaire was 0.79. phase 3; create the development model of teacher in learning for the 21st century, this was done by a group of 9 experts for focus group discussion and 9 experts for Connoisseurship. stage 4; study the results of using the model. This was done by a target group of 16 people.

The results found that:

¹ Rajabhat MahaSarakhm University, E-mail : por_premeir@hotmail.com

² Rajabhat MahaSarakhm University, E-mail : por_premeir@hotmail.com

³ Rajabhat MahaSarakhm University, E-mail : por_premeir@hotmail.com

1. The components of learning for the 21st century consisted of 4 major, Including 1) child-centered learning 2) learning technology-based Learning 3) management system, and 4) formative evaluations.

2. The current state overall was high average and the desirable state overall was at the highest level. The priority need rank from high to low level was 1) learning technology base Learning 2) formative evaluations 3) development management system and 4) child-centered learning

3. The model is comprised of 1) principles 2) objectives 3) content activities 4) development process and 7) assessment. The result of evaluation for accuracy, propriety, feasibility, and utility was the highest overall.

4. The results of using the development model of teacher in learning for the 21st century for educational opportunity schools under the Khonkaen Elementary educational service area office 3 was the highest level of the average and satisfaction at the highest level.

In conclusion, with top ratings for feasibility and utility, the study demonstrated the efficacy of a 21st-century learning model that emphasizes technology-based learning, formative assessments, and child-centered approaches. Teacher development and satisfaction in Khonkaen educational opportunity schools were greatly enhanced by this model.

Keyword: Development model of teacher, Learning for the 21st century

รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

เขาวรินทร์ แก้วพรม⁴, จำเนียร พลหาญ⁵ และ ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ⁶

บทคัดย่อ

มนุษย์เรากำลังมีชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 ว่ากันว่าทุกองค์กรจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงใหม่นี้ หลายประเทศประสบกับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เพื่อความอยู่รอดในสังคมในอนาคต มนุษย์จะต้องได้รับทักษะใหม่ๆ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 4) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมจำนวน 237 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .79 ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนในการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบสร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 16 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการ 3) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และ 4) การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้
2. สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็น เรียงลำดับค่าที่มีค่า PNI สูงสุดไปถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) การ

⁴ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail : por_premeir@hotmail.com

⁵ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail : por_premeir@hotmail.com

⁶ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail : por_premeir@hotmail.com

ใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ 2) การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ 3) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และ 4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามลำดับ

3. องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคู่มือด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปแล้วการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยี การประเมินรายทาง และแนวทางที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ด้วยคะแนนสูงสุดในด้านความเป็นไปได้และประโยชน์ใช้สอย การพัฒนาและความพึงพอใจของครูในโรงเรียนโอกาสทางการศึกษาขอนแก่นได้รับการปรับปรุงอย่างมากจากโมเดลนี้

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาคู่มือ, การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งศตวรรษที่ 21 กล่าวกันว่าเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ทุก ๆ องค์การจะต้องเผชิญกับสภาวะของการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับสังคม ระดับองค์กรและระดับบุคคล ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีอื่น ๆ ผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อหลายประเทศ นั้นเพราะสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อ เทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก รวมทั้งมีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต (Runcharoen, T., 2011) อีกทั้งปัจจุบันมนุษย์อยู่ในโลกที่ไม่มีความแน่นอน ทักษะเดิม ๆ ที่มนุษย์มีและใช้ได้ผลในโลกยุคก่อนๆ จึงไม่สามารถใช้ได้ผลในยุคปัจจุบัน และอนาคตมนุษย์ต้องเรียนรู้ทักษะใหม่เพื่อความอยู่รอดในสังคม (Martin, 2010) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภา

การศึกษา. 2560) และนอกจากนี้ในปัจจุบันได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด – 19 ทำให้เกิดการกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนทั่วโลกในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก “ชีวิตใหม่” (New normal) เป็นแนวทางที่หลายๆคนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในช่วงไวรัสตัวนี้ออกมาระบาด มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป รูปแบบวิถีชีวิตเปลี่ยนไป

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโครงการที่ทำให้เด็กจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษาคือในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีโอกาสเข้ารับการการศึกษาที่ทางรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ จากผลการดำเนินงานบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกปีการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. 2562) ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนในสถานศึกษาแล้วนั้น บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ถือเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการนำการจัดการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งผลให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะก้าวสู่โลกแห่งการทำงานในอนาคต นักเรียนสามารถต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง พร้อมพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุขในศตวรรษที่ 21 ก็คือ “ครู” (Office of the Administration of Upper Secondary Education. 2018) เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษายังเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้พลเมืองไทยในอนาคต และครูในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคประเทศไทย 4.0 และยุคแห่งโลกศตวรรษที่ 21 คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครู คือ ครูต้องสามารถช่วยนักเรียนให้รู้จักแสวงหาความรู้และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคม ครูจึงต้องปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน ดูแลผู้เรียนเป็นรายคน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มศักยภาพ และการที่ช่วยให้ครูพัฒนาการเรียน การสอนได้ดีคือ การส่งเสริมให้ครูมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562)

จากที่มาความสำคัญและปัญหาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน รวมทั้งการรองรับรองรับสถานการณ์ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทั้งในเรื่องของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสต่าง ๆ การเกิดเหตุทางธรรมชาติที่ไม่อาจหยุดยั้งได้ รวมถึงสภาพปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่ไม่แน่นอน ทั้งครูและนักเรียนต้องพร้อมรับมือกับ

การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะครูที่ถูกสังคมคาดหวังให้เปลี่ยนแปลงบทบาทเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 ครูจึงจำเป็นต้องมีนวัตกรรมทางการศึกษา มีทักษะการสอนที่ทันสมัย มีเทคนิคการสอนสมัยใหม่ ตลอดจนทัศนคติของตนเองต่อการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลที่สามารถตอบสนองผู้เรียนที่แตกต่างและหลากหลาย เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูงและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปตามความต้องการในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นการศึกษาวิจัย รูปแบบการพัฒนาครูด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อที่จะได้รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อย่างแท้จริง รวมทั้งและส่งผลให้ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ที่ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุขต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นอย่างไร
3. รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร
4. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
3. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

4. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ และมีขอบเขตการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และ กลุ่มครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน จำนวน 3 คน

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered learning) 2) การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ (Learning Technology base Learning) 3) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ (Management System) และ 4) การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Formative Evaluations)

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 666 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 46 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 620 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 242 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 46 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 196 คน

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระยะที่ 1

ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

1) สถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง เพื่อศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2) กลุ่มผู้ร่วมสร้างรูปแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันรูปแบบ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ในระยะที่ 2

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

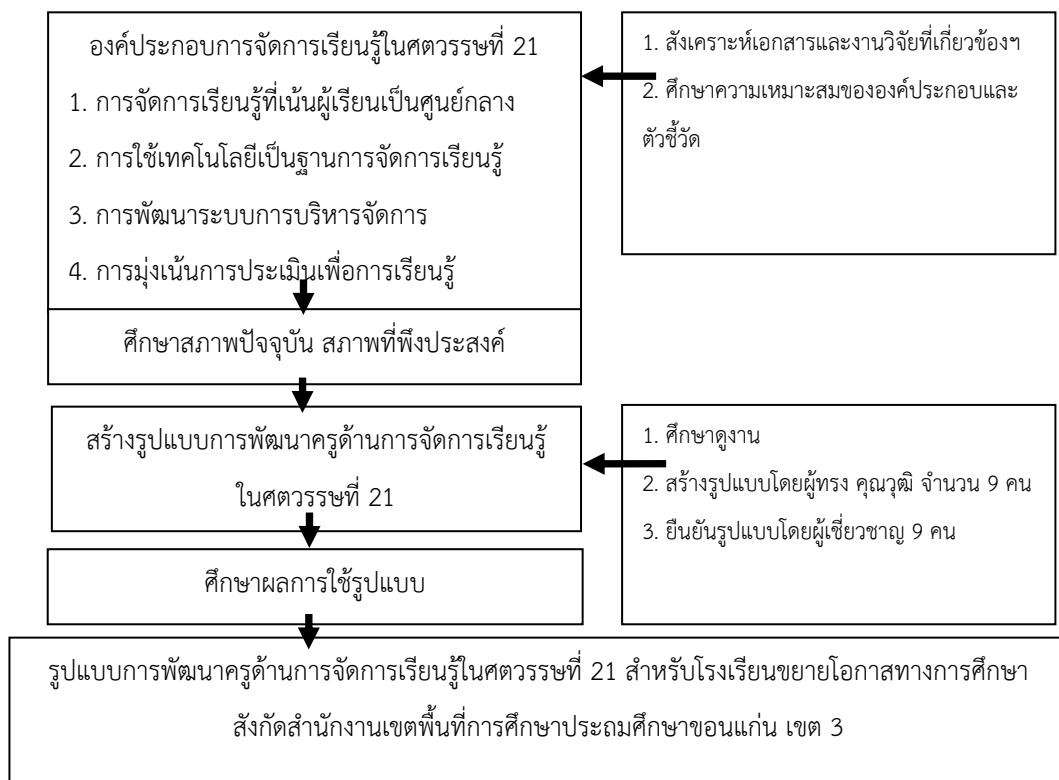
4.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

ครูโรงเรียนบ้านสองหนองไผ่ล้อม และโรงเรียนที่ประสงค์เข้าร่วมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 16 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัด

1.2 กำหนดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.3 สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้ 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ในการนำไปสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขจากที่ผู้วิจัยนำเสนออะไรบ้าง และ 2) องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากที่ผู้วิจัยนำเสนอ มีความสอดคล้องกับกับบริบทโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 หรือไม่ อย่างไร

1.3.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert)

1.2 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.3 วิเคราะห์ข้อมูล แบบสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สรุปเป็นความเรียง ส่วนแบบประเมินกำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (Srisaard, B., 2010) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.5 สรุปผลการศึกษารายองค์ประกอบ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.1 กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.2 สร้างเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับแบบลิเคิร์ต (Likert)

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 วิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่มีการตอบแบบสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกระทำกับข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ โดยใช้สถิติ

พื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (Srisaard, B.. 2010) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) นำข้อมูลจากการศึกษาความสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ตามค่า Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3.1 ศึกษาฐานสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ในสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง จากนั้นนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยในเบื้องต้นมาสังเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาดูงาน

3.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

3.3 สัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยนำร่างรูปแบบที่เป็นจากผลการกร่างรูปแบบในการประชุมเชิงปฏิบัติการ มาจัดทำเป็นเอกสารในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญพร้อมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อเพื่อยืนยันรูปแบบโดยการตรวจสอบความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบ

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 สร้างคู่มือรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

4.1 กำหนดกลุ่มทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบ

4.2 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการใช้รูปแบบ

4.2 สร้างเครื่องมือประเมิน เป็นแบบประเมินรายการที่ปฏิบัติตามตัวชี้วัดขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert)

4.3 ดำเนินศึกษาผลการใช้รูปแบบ ช่วงระหว่างวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ถึง วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2564 รวม 14 วัน (98 ชั่วโมง)

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากความคิดเห็นของผู้ประเมินทั้ง 5 คน มีเกณฑ์ในการแปลความหมาย 5 ระดับ ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.5 สรุปผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษาคำตอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรวมทั้งด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยก็พบว่า ด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ในส่วนของสรุปผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เรียงลำดับตามค่า PNI สูงสุดไปถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ 2) การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ 3) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และ 4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามลำดับ

3. สรุปผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4)

กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด และมีสรุปการนำรูปแบบไปใช้โดยวิธีการจัดการอบรมพัฒนา ทั้งนี้ในส่วนการยืนยันรูปแบบ สรุปผลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) ความเป็นประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม และ 4) ความถูกต้องตามลำดับ

4. สรุปผลการศึกษาการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีผลการประเมินผลการใช้รูปแบบโดยรวมมีค่าเฉลี่ยรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหน่วยการเรียนรู้ ที่มีค่าเฉลี่ยรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ สรุปโดยรวมครูผู้เข้าร่วมพัฒนามีความพึงพอใจการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีสรุปผลว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และ 4) การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น เป็นไปตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการหลักของระบบการศึกษาทุกระดับ ซึ่งในทศวรรษที่ผ่านมาได้มีความสนใจที่จะเพิ่มการพัฒนาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางขึ้น ซึ่งแนวทางนี้มีผลต่อความคิดและทฤษฎีสำหรับการปรับปรุงการเรียนการสอนการเรียนรู้ ซึ่งกำลังได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางและมีการทดลองใช้ในขณะที่เรากำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 วิธีการที่เกิดขึ้นใหม่ โดยการเสริมสร้างการเรียนรู้ การสอน การเรียนรู้ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มุ่งเน้นเทคโนโลยีที่จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ และ Kay (2018) ที่ได้สรุปไว้ว่า ปัจจุบันโลกกำลังเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลความรู้และนวัตกรรม ดังนั้นทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมุ่งการสร้างความรู้ความสามารถและพัฒนาศักยภาพของคน ได้แก่ การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสรับรู้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยปราศจากข้อจำกัด ทั้งระดับสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้และอื่น ๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดทั้งในการแก้ปัญหา วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ในทุกระดับ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ของ Sinlarat, P. (2017) ที่กล่าวว่า ครูจะต้องเป็นคนมีวิสัยทัศน์ เน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กตกผลึกทางความคิดได้ด้วยตัวเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กตามวัยและให้เด็กพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของเด็ก และนอกจากนี้ในยุคศตวรรษที่ 21 ครูต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นครูจึงต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูจะต้องสามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการศึกษาได้หลากหลาย และสามารถชี้ให้เด็กเห็นถึงข้อดีข้อเสีย และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ครูผู้สอนในยุคปัจจุบันนี้ ต้องปรับตัวให้ทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี พร้อมกับปรับรูปแบบการสอนให้ทันลูกศิษย์ยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วโดยไม่ต้องสอน (Eua-arporn, B., 2014) ซึ่งศตวรรษที่ 21 นี้ เป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศต่าง ๆ จากทุกสารทิศทั่วทุกมุมโลกสามารถถ่ายทอดส่งต่อกันได้อย่างไร้ขีดจำกัดเพียงปลายนิ้วสัมผัสโดยใช้เวลาเพียงแค่เสี้ยววินาทีเท่านั้น การเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาแบบก้าวข้ามพรมแดน และสามารถขอขออนไปได้ทั่วทุกมุมโลกตามที่ต้องการโดยผ่านระบบเครือข่าย ซึ่งปัจจุบันแวดวงทางการศึกษาหลายประเทศทั่วโลกกำลังก้าวข้ามรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน โดยการนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ สนใจใฝ่เรียนรู้ สนุกสนาน กระตือรือร้นในการเรียนรู้มาก นอกจากนี้ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ด้านระบบบริหารจัดการที่สถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หน่วยงานทางการจัดการศึกษา ครูอาจารย์ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ/ ประชาชนและองค์กรท้องถิ่น ต้องเน้นการทำงานแบบร่วมมือกัน ร่วมกันปฏิรูปสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ให้สามารถบริหารอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การวัดผล แนวใหม่ ผลผลิตเมืองที่มีความรู้ และมีทักษะที่พร้อมใช้งานได้ในโลกศตวรรษที่ 21 (Chiangkul, W., 2016) เช่นเดียวกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) ที่กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ด้านการปรับรูปแบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาว่า ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมพัฒนา เนื่องจากปัญหาเชิงโครงสร้างที่ภาคการศึกษาขนาดใหญ่ มีฟังก์ชันการทำงานที่ซ้ำซ้อน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพ ความเชี่ยวชาญและความพร้อมของบุคลากร

นอกจากนี้ในส่วนของการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ก็ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกัน ดังที่ Panich, W. (2012) ที่กล่าวว่า การสอบแบบเดิมที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน คือ เน้นสอบเพื่อตัดสินได้-ตก ครูต้องใช้การสอบเป็นเครื่องมือกระตุ้น หรือส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน นั่นคือ ต้องจัดการสอบชนิดที่เรียกว่าสอบเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า (Formative Assessment) เพื่อช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ครูก็รู้

ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนสำหรับเอามาใช้ปรับการจัดการเรียนการสอน และตัวนักเรียนเองก็รู้ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง สำหรับเอามาปรับวิธีการเรียนรู้ของตน และ ระบบการประเมินผลเดิมดังเช่นในปัจจุบัน ทำให้เกิดการมุ่งเน้นที่ผลคะแนนมากเกินไป เน้นท่องจำและไม่ได้เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงต้องซ่อมแซมแก้ไขระบบการประเมินโดยมุ่งเน้น 1) การประเมินพัฒนาการ ที่จะต้องประเมินอย่างสร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และไม่ก่อให้เกิดภาระในการดำเนินการแก่ครูหรือโรงเรียนจนมากเกินไป ช่วยสร้างให้นักเรียนมีทักษะ “เรียนรู้ที่จะเรียน” (Learning to Learn) 2) การประเมินประสิทธิภาพของครูโดยใช้ผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีการส่งเสริมการออกแบบกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา ส่งเสริมยุทธศาสตร์ในการเรียนของผู้เรียนที่ถูกต้อง และมีการจัดการที่ดีกับปัญหาการเรียนของนักเรียน และ 3) ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูล ผลการเรียนรู้แก่ผู้ปกครอง โดยมีการเปรียบเทียบกับมาตรฐานในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับพื้นที่หรือระดับชาติและส่งเสริมบรรยากาศแห่งการแข่งขันระหว่างโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2559) จากการอภิปรายผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่มีสรุปผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการพัฒนาว่า การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสูดนั้น อาจกล่าวได้ว่าทั้งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเทคโนโลยีมาเป็นฐาน จึงมีความต้องการในการพัฒนาด้านนี้มากที่สุด ซึ่งสรุปผลดังกล่าวนี้เป็นไปตามที่ UNESCO (2015) ที่กล่าวถึงทักษะที่พลเมืองในศตวรรษที่ 21 ว่า ควรเรียนรู้ คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและสื่อ เช่น ความรู้เรื่องเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและสื่อที่ใช้งานได้ เช่นเดียวกันกับ Panich, W. (2012) ที่ได้อธิบายถึงคุณลักษณะพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ว่าจะต้องมีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing & ICT Literacy) โดยครูต้องมีการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อวิจัยจัดระบบประเมินและสื่อสารสารสนเทศ มีการใช้เครื่องมือสื่อสารเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเข้าถึง จัดการ ผสมผสาน ประเมินและสร้างสารสนเทศเพื่อทำหน้าที่ในเศรษฐกิจฐานความรู้ และปฏิบัติตามคุณธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสารสนเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ดังที่ Sinlarat, P. (2017) ที่เสนอว่า ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มี

ทักษะใหม่ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูจะต้องสามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการศึกษาได้หลากหลาย และสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดีข้อเสีย และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

3. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สรุปผลองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ของรูปแบบดังกล่าว นั้น สอดคล้อง Runcharoen, T. (2007) ที่ได้ให้ทัศนะองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ และ Chaiyarat, S. (2019) ที่ศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) การวัดและประเมินผล รวมทั้งยังสอดคล้องแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น Aderson (1997) ที่ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบว่าประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และหลักฐานที่แสดงการยอมรับประสิทธิภาพของรูปแบบนั้น ๆ และ Joyce, Weil and Calhoun (2011) ที่ได้อธิบาย องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จะมี 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เป้าหมายของรูปแบบ หลักการ ข้อตกลงเบื้องต้น และมโนทัศน์พื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในส่วนผลการยืนยันรูปแบบที่สรุปโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner (1985) ที่ได้เสนอแนวคิดในการประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง เฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับ วัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ คุณภาพประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบ เป็นการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้ นอกจากการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น บนหลักการที่เน้นความเชื่อถือว่า ผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีวิจารณ์ญาณที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิตนเอง ดังนั้น การดำเนินการยืนยันรูปแบบโดยวิธีของผู้ทรงคุณวุฒินี้ถือว่าเป็นการประเมินทางการศึกษาที่เรียกว่า การวิพากษ์วิจารณ์ทางการศึกษานั้นเอง การวิพากษ์วิจารณ์ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิเดิม วิธีนี้นิยมใช้มาก เพราะถือว่าเป็นการตัดสินใจหรือการวิพากษ์วิจารณ์โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในศาสตร์สาขาหรือวิชาชีพ นั้น ๆ เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ (Keeves. 1988) จึงอาจเป็นส่วนสำคัญที่มีผลการยืนยันรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สรุปผลโดยรวมดังนี้ 1) ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สรุปผลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น อาจเนื่องมาจากการดำเนินการพัฒนาที่มีการประชุมทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่เป็นไปเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งอยู่ในความสนใจและความต้องการพัฒนาของผู้เข้ารับการพัฒนามานาน นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากการได้มาซึ่งรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่สร้างขึ้นมานั้น มีกระบวนการต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยเฉพาะการสร้างรูปแบบร่วมกันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ จึงสามารถนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนการยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน อีกครั้งหนึ่ง ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นเมื่อนำไปใช้จริง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยยังได้ร่วมประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีการระบุเป้าหมายที่ชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการประเมินผลเป็นระยะ ทราบผลว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยแค่ไหน ถ้ายังไม่บรรลุเป้าหมายก็ระดมความคิดเห็น ช่วยดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และในประการสุดท้ายมีการประเมินผลการใช้รูปแบบ โดยการประเมินรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคณะกรรมการประเมินจำนวน 5 คน ซึ่งแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จึงส่งผลทำให้การประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ครั้งนี้ มีค่าเฉลี่ยรายการปฏิบัติตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สรุปผลโดยรวมครูผู้เข้าร่วมพัฒนา มีความพึงพอใจการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากการที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยได้มีการประชุมทำความเข้าใจ และชี้แจงถึงหลักการ วัตถุประสงค์ในการใช้รูปแบบ และมีกระบวนการอบรมพัฒนาดำเนินการในช่วงเวลาที่เหมาะสม ไม่ใช้เวลามาก มีการกำหนดระยะเวลาการอบรม เวลา และรายละเอียดที่ชัดเจน จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ครูผู้เข้าร่วมการพัฒนา มีความพึงพอใจของครูผู้เข้าร่วมพัฒนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่สรุปว่า การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นการพัฒนาสูงสุด หน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครู รวมทั้งสร้างความแรงบันดาลใจ กระตุ้นหรือส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้

2.2 ควรมีการทำวิจัยฐานราก (Grounded theory) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกกับสถานศึกษาที่มีผลงานที่เป็นเลิศใน (Best practices) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของคนทั้งประเทศ

Reference

- Chaiyarat, S. (2019). *The development of a teacher leadership development model in learning management according to the philosophy of sufficiency economy. in secondary school Under the Office of Education Region 1*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Chiangkul, W. (2016). *Study deeply, and know how to use your brain efficiently*. Bangkok: Institute of Learning Sciences.
- Eisner, E.W.(1985). Creative education in American schools today. *Educational Horizons*, 63 Special Issues, 10 – 15.
- Eua-arporn, B. (2014). *Report of participation in the academic seminar on "Challenges of New Frontier in Learning: Education 4.0."* Bangkok: Chulalongkorn University.
- Joyce, B. and Weil, M. and B. Showers. (2011). *Models of Teaching*. Boston: Allyn and Bacon.
- Kay, K. (2018). *21st century skills: Why they matter, what they are, and how we get there*. In Bellanca, J., & Brandt, R. (Eds.), *21st-century skills: Rethinking how students learn*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Keeves, J. Peter. (1988). *Model and Model Building, Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.

- Martin, J. (2010). *The meaning of the 21st century*. Bangkok, Inc.
- Office of the Administration of Upper Secondary Education. (2018). *Guidelines for international standard school operations*. Bangkok: Thailand Agricultural Cooperative Assembly Printing House.
- Panich, W. (2012). *Ways of creating learning for students in the 21st century*. Bangkok: Sodsri-Saritdiwong Foundation.
- Runcharoen, T. (2007). *School administration in the era of educational reform*. Bangkok : Thana Press.
- Runcharoen, T. (2011). *Learning Person Development Strategies*. Bangkok: Millet.
- Sinlarat, P. (2017). *Education 4.0 is more than education. 4 th printing*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Srisaard, B. (2010). *Preliminary research*. Bangkok: Suweeriyasan.
- UNESCO. (2015). *Education Quality Frame Work. Joint OECD-UNESCO Review of The Education in Thailand 2015*.

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 10 (2) : พฤษภาคม-สิงหาคม 2566

Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University, 10 (2) : May-August 2023
